

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

НЕКОЛИКО НАПОМЕНА

О ОРГАНИЗАЦИЈИ ОПШТИН. ВЛАСТИ С ОБЗИРОМ НА НАЧЕЛО САМОУПРАВЕ

8

Колику би писменост требало тражити од органа општинских власти па да они могу одговорати дужностима, које им законска надлежност намеће и шта би све требало унети као услове, којима би се прецизно обележила њихова општа квалификација, па да се обезбеди, да они имају и довољне моралности и довољне писмености, ствар је практичне природе и припада оцени законодавства. У такве детаље нећемо се упуштати, јер би то ову расправицу протегло сувише много и преко оних граница, које смо јој начелно одредили, а сем тога, тешко да би се ту могло изнети нешто више, но што би имало карактер субјективне оцене ствари. Главна је ствар, да би било потребно остварити сам принцип, а његова је садржина јасна, а на име: треба прописати квалификацију, којом ће се зајемчити да општинска власт може и у ствари по закону практиковати ону надлежност, која јој припада, а ми смо већ видели да је та надлежност многострука и да се у главном своди на примену закона за односе и послове из области строго државног права.

Истина, према нашим приликама, тешко, да би се у свакој општини нашло толико кандидата, колико је потребно, па да се горње начело о квалификацији може применити, а да ипак при том остане неповређено и начело изборне самоуправе, а због тога, састав општинске власти не би одговарао самоуправном режиму. Али, није ли иза свега онога, што је до сада у том односу, речено, јасно, да за наше прилике таква практика не би била ни с начелног гледишта за замерку. Јер пре свега, као самоуправна власт, општина, у нас, има веома незнатну надлежност, која се скоро и не опажа, а сем тога, потребу квалификације ми и не истичемо због тих послова него због оних других, а они у нас и јесу главна ствар. За послове самоуправне природе, нека се зајемчи начело избора ма и у најширим границама, па нека их расправљају са свима правима слободних грађана, само они органи општинских власти, који су на таквој основи и ушли у општинску управу. Не дирајући ни мало у то начело, за све послове самоуправне природе, начело квалификације треба да обележава организацију општинских власти у оном делу, у коме је она намењена свима оним осталим дужностима, које општинска управа треба да врши као административни или судски орган државне власти. Међу тим, баш тај део надлежности далеко више интересује наше грађане, него онај незнатан део послова, који општина треба да врши као административни орган. Сва заштита његових најинтимнијих интереса упућена је у првом реду на ту врсту надлежности општинске власти; и ако је ова у начелу неподобна да му ту заштиту да, онда је сасвим без значаја, да ли му општинска власт чини каква добра као самоуправно тело. С тим се не треба шалити и не треба парадирати фразеолошким испадима, како народу не треба дирати нека његова основна права, која је он од вајкада имао у облику самоуправе. Много је за осуду, кад се на таквој основи, или из неразумевања или из пролазних политичких побуда и користи, у основи негирају прве дужности, за које општину треба оспособити, само зато, што се начело изборне самоуправе са свима његовим конзеквенцама хоће пошто — по то да проведе кроз целокупну организацију

општинске власти. Томе имамо највише да благодаримо, што ми у истини немамо општинску власт ни у начелу спремну за прве и многобројних дужности, које она у интересу својих грађана треба да врши. Тиме се може објаснити стална присутност потпуно неписмених општинских органа неспремних ма и за један озбиљнији посао, који припада општинској канцеларији. Због тога се је у нас општинска власт свела готово једино на општинског писара, као на свој критеријум. Треба отићи у сеоску општинску судницу, па стварно испитивати, има ли тамо ма и налик од онога што с обзиром на праву надлежност општинских власти, може ту власт и у ствари да врши?

Кад смо нагласили, да организацијом општинских власти на основи довољне квалификације не мислимо да вређамо начело самоуправе, за све оно што њој у истини и припада, онда смо тиме учинили све што треба, да општину као самоуправно тело одржимо, али у мери, у којој је то потребно, па да се ослободи тугорства тога начела и она друга много важнија и много богађија надлежност, која са самоуправом нема ничега заједничког. И ако правосуђе нема никакве везе са принципима самоуправе, па тако исто ни јавна безбедност, ни многи други најважнији позиви општинске власти, ипак је све то постало у нас саставни део практике, која носи са свима својим махнама обележје начела изборне самоуправе. Нашло се некако, да је то начело главно, а она надлежност, због које у главном и сама држава постоји споредно, па у тежњи да начело самоуправе ништа не претрпи, оно је узето као полазна тачка, а све друго само као последице, које у толико могу опстати, у колико их такво начело допушта. Пошто се нашло да општинску управу треба да састављају људи, који би били изабрани учешћем грађана на што широј основи и пошто је већина грађана из којих се општинска управа бира скоро неписмена, то у интересу што чистије примене начела самоуправе, треба дати могућности да сви такви грађани могу бити изабрани за представнике општинске власти, без икаква обзира на то, хоће ли они моћи вршити и послове за које се само тражи писменост и то довољна писменост, и без обзира, што ти послови и јесу најважнији позив општинске власти и што они у првом реду и најосетљивије интересују основна права дотичних грађана. На тај начин ми смо имали и имамо општинске власти надлежне за све а неподобне и готово беспредметне за праву своју дужност.

На који се начин може извести организација општинске власти, па да се с обзиром на поменути разлику у надлежности не повреди ни начело самоуправе и да ипак општинска власт може бити јака, довољно квалификована, о томе у идућем броју.

Кад је реч о употрељивости општинских органа, а на тој основи и о њиховој квалификацији која би што корисније употрељивост требала да зајемчи, нема сумње, да у првом реду свраћа пажњу положај општинског председника. Правило је, а оно вреди за организацију надлежстава у опште, да од ваљаности старешине највише зависи исправност пословног реда. За наше општинске власти, а с обзиром на наше прилике, које за већину општинских органа, не дозвољавају јачу квалификацију, бар кад је реч о њиховој већој или мањој писмености, ово правило добија нарочиту вредност. Кад већина чланова општинске управе мора да буде скоро потпуно неписмена, или једно толико писмена, колико је у основи недовољно за правилну примену толиких закона, који су остављени њиховој надлежности, и кад је иначе, у нас, општинска власт према својој врло пространој и важној надлежности од непосредног значаја, па да

се у опште може говорити с ауторитетом о власти у Србији, онда је јасна и неодступна потреба, да бар општински председник, као старешина надлештва има релативно довољне погодности за паметно и законито руковођење послова општинских власти. Бар тај један и најважнији орган општине управе треба да има довољно онога, што треба целокупној општинској управи, а чега ни један други од свију њених чланова нема. Ако се и он остави без тих услова, ако и тај положај не би по закону био квалификован, онда не знамо шта је то, што би ипак такву општинску власт обележавало као установу од вредности, као спремну за позив, који јој по закону припада. Та околност, што у свакој општини нема довољно људи са колико толико озбиљном квалификацијом, те да због тога не би било могућно применити начело квалификације другаче, но избором лица, која нису грађани дотичне општине, не може имати толико вредности, да би због ње требало дозволити, да и председнички положај остане без квалификације, и да, на тај начин, цела општинска управа буде беспредметна за јавну службу. Ако би се хтело да одржи у важности начело изборне самоуправе и за положај општинског председника, могло би се применити на тај начин, што би се право на кандидацију распоредило у опште на српске грађане без обзира на општину у којој живе. На такав начин примењено, питање о квалификацији општинских председника било би врло лако извести за целу земљу, а да при том ипак остане у основи очувано начело изборне самоуправе. У осталом, а с обзиром на незнатни значај самоуправног режима у нас, од сасвим је споредног значаја, да ли би се при том начело изборне самоуправе више или мање повредило. А ако би се хтело, то не толико због садржине, колико због форме, чистота тога начела да сачува, ништа не би сметало, да се општински председник сасвим и искључи из надлежности, која има строго самоуправни карактер, и да се она у целини остави осталим члановима општине управе, који су као грађани дотичне општине изабрани за општине часнике. Међу тим, ми не видимо, да би у томе општинска самоуправа добила, а извесно је да би изгубила у томе, што на сарадничтву у примени самоуправе не би имала услуге баш оног органа, који би по свима својим квалификацијама корисније дејствовао од свију осталих. Ово тим пре, што ни у том случају не би било места бојазни, да би он општинску самоуправу ограничавао у корист надзорне, политичке власти, јер у колико би општински режим практиковао и самоуправне послове, може се тој пракси дати санкција друге врсте, на пример у томе, што би завршну инстанцију, за решавање предмета из области самоуправне, могла да представља једна колегија самостална и спремна, а не зависна од владе, на пример Државни Савет.

(Наставиће се)

КАЛАУШТВО

Калауштво је врста крађе помоћу калауза; она се у последње време у Лондону и Паризу страховито развила. Сваки од 80 париских комесара и 23 за његову околину прима дневно, просечно по две жалбе од лица чији су домови покрађени на овај начин. То чини за Париз и његову околину дневно 200 случајева — две стотине случајева — крађе помоћу калауза.

Калаузар оперише тек онда када га нужда нагна, или када му се за то укаже врло повољна прилика, једаред или дваред у месец дана. — Престоница Француске опустошена је дакле правом војском лупежа који су се одали овој особитој врсти крађе. — Пре свега ваља видети како се та војска регрутује и како дејствује.

Издвојени или усамљени

Калаузари се дају згодно поделити у два реда: 1) *Издвојене* или *усамљене*, који оперишу сами и за свој рачун; 2) *уапљене* који раде под управом једног искусног шефа, са једним или више саучесника и у корист свога удружења које, у опште, богато исплаћује њихове услуге.

Усамљеноме ваља приписати редовно калауштво. Он обилази, у злој намери, одаје млађих, станове службеника заузетих цео дан ван куће, и случајно домове богатијих личности које су за тренутак куда отишле или које за то време живе у пољу.

Усамљени није злочинац лоше одевен, бедан, одвратан. Далеко од тога. Његова прва брига, напротив, јесте уживати поштовање и њега што је могуће више злоупотребљавати, и особито не обратити на себе пажњу својим непристојним понашањем. Увек обучен како ваља, чак и елегантно ако се може, он је у најбољим односима са вратаром, кога обасипа предусетљивошћу, и са својим суседима према којима је до крајности љубазан.

Најчешће, он се представља да има такво неодређено зајимање, које му, у даном случају, даје могућности да објасни и оправда своја средства за живот; али у ствари све његово време пролази у крчмама и гостионицама по кварту. Његова журба с којом он исплаћује своје излете, његова љубазност да пусти да га другови у три добију на биљару и у картама прибављају му благонаклоност своју. Вратари нарочито и газде од куће захваљни су му на интересу с којим он саслушава оговарање један другог, и на пажњи с којом он слуша појединости које му се причају о газдама и газдарицама из околине.

Тај интерес, та пажња, објашњавају се у осталом. Баш у тим разговорима наш специјалист црпе потребна обавештења за извршење најплоднијих крађа.

Његово поступање том приликом јесте, у осталом, генијална простота. Узмимо једну кућу од пет спратова, и да не бисмо уплетали личности, претпоставимо да у њена горња четири спрата — калаузари обично избегавају операције у приземљу и на првом спрату — у тој кући обитавају четири Јевангелиста: г. Св. Марко на другом, г. Св. Матеј на тећем, г. Св. Лука на четвртном и на петом спрату г. Св. Јован.

Издвојени је приметно да од неког времена шалукатре г. Св. Луке стоје једнолико затворене. Разговарао се о томе с неким из тога краја. Зна да је тај дом пун уметничких предмета, драгоцености, сребрних ствари. Иде к вратару с великим завојем у руци:

- Је ли код куће г. Св. Лука?
- Он је за неко време одсутан.
- Хоће ли се скоро вратити?
- Тек после месец дана.
- Има ли кога код куће с ким би могао говорити?
- Нема никога; он је одвео све млађе.
- То је врло незгодно. Ја имам неких писмена да му предам, и да узмем од њега потпис. Да ли му је летњак далеко?
- Извесно. Он проводи распуст у Лукси, близу Ангулеме.
- Али он долази с времена на време у Париз. Мислите ли да се може видети скоро?
- Не долази готово никада, и увек ме извештава унапред.
- Хиљаду пута хвала, писаћу му.

И наш усамљени, који се наставља захваљивати, зна сада све што му треба. Не остаје му више ништа него да вреба тренутак када је пажња вратарева скренута на другу страну, када ће несмотрени чувар оставити своју собу да оде у подрум, или док се овај само мало задржи у оближњој крчми. По потреби, ако ко наиђе па га запита куда ће, он ће казати, пролазећи да иде ка г. Св. Јовану или ка г. Св. Марку. Нашавши се једном у кући, наш калаузар се брзо пење на спрат на ком станује г. Св. Лука коме он иде по поверљивом послу; и овај ће дознати два дана доцније, у Лукси близу Ангулеме, да му је стан посећен, испреметан, опљачкан, а не зна се ни када, ни како, ни од кога.

Усамљени, ако је умешан и искусан, свршава свој посао брзо, тако, да би могао умаћи пре но што се вратар врати, или је могао посумњати. Нашавши се на спрату који жели посетити, — из претеране обазривости, и да би избегао свако непријатно изненађење, — звони, опет звони, чека неколико тренутака, отвара вештачки врата; затвара их за собом; иде право у спаваћу собу, обија ормане, столове, пиџонере; истура из њих све на под; узима новац, артије од вредности, што пронађе; улази у трпезарију; згрће све што је сребрно од посуђа, презирући посребљено; разбија, у салону, сандучиће за новац и накит, орне, све где држи да је што сакривено од скупоцене вредности; затим, свршивши посао, оставља место својих подвига дигнуте главе, поносито, и цуних ципова. Експедиција је трајала свега седам до осам минути највише.

Ван ако се не деси случајни и непредвиђени долазак, — у ком случају он гледа да премлати неочекиваног посетиоца за тај тренутак, (што се скорим догодило у улици „Симон — ле

— Фран, где је неки трговац, враћајући се својој кући, био у пола премлаћен, у тренутку када је навалио да отвори врата од свога стана, од стране двојице дрских разбојника који су га пљачкали), или да га пробураси својим ножем, — наш оперативац нема чега да се плаши. За овакве прилике, револвер је готово сасвим изишао из обичаја. Такав је случај био атентат славнога Маркелета на полицијског комесара Веријона.

Кад дело изврши, наш се дупеж удаљава. Вратар, који није видео кад је ушао, није мотрио на његов излазак. А када би га видео где мирно одлази, све што сакривеном пљачком у џеповима или у своме портфељу, како да посумња у човека тако лепо обучена, достојанствена држања, лагана и мирна хода? Вратар, немаран и расејан, видећи га где пролази и поздравивши га љубазно, далеко је и од саме помисли да је истом извршен злочин у кући коју он чува. Најзад, последња обазривост, када наш човек жели да изнесе повећи предмет, он је прибегао услугама једног свог пријатеља који заговара вратара док он изађе.

Доцније, када се злочин констатује, овај исти вратар гракнуће од изненађења, клеће се, искрено, да нико није нити ушао нити изишао. Или, ако се осећа крив са небрежљивости, да би отклонио сумњу, потврдиће, под заклетвом, да он није остављао своју одају. Да би се оправдао сасвим, учиниће боље или горе; откриће рђаво владање покућара г. Св. Луке или куварице г. Св. Јована, рђаво владање које је он до сада покривао благонаклоним ћутањем, на велику штету оба господина. Ако је за то повољна прилика, он ће ићи дотле, да ће говорити да крађа није ни извршена кирајцији, него ју је он измислио, јер су га послови издали, или жели да направи посла несрећном газди.

У ствари, дакле, наши су станови врло рђаво чувани.

Али вратимо се нашем калаузару. Нашавши се једном на улици, он је спасен. Тада чак када би га познали, сутрадан, исте вечери, могли би га ухапсити. Он ће навек наћи изговора и оправдања говорећи да је био на ком другом месту и, пошто је сместио новац који би се дао познати или га променио, пустиће га из недостатка доказа.

А артије од вредности биле су с места однете к једном од оних сумњивих посредника који их шаљу у Лондон. У Енглеској, на престо оправдање домицила продавца, када ће г. Св. Лука, вративши се у Париз, премишљати како ће им оспорити својину, његови папири били су већ прешли кроз четири или пет различних руку. Сребрно посуђе, драгоцености, све изломљено у комаће и испопљено у позадној одаји од дућана кога услужног зеленаша, све ће бити препродано, пре вечери, коме топиоцу из кварта Сен-Авоје. Сам новац који наш злочинац добије на тај начин, он неће задржати при себи, из страха од калаузара, пре свега, и напослетку из бојазни од посете полицији.

Он ће га дати у оставу код три или четири гостионичара, који ће му отворити јак кредит и враћаће му га по колико му кад буде затребало. Једино алат што би га могао издати. Зато ће га он, после мало издашности експедиције, оставити на самом попришту. Он је, у осталом, прост и не кошта много.

Справе калаузара састоје се из неколико дрвених заглавака, једног свежња калауза и лажних кључева, једне ђускије за улазна врата, једне пљоснате ђускије за намештај, једне мале ђускије за „благајнице“, сва ова оруђа су проста и јевтина.

Једино што лажни кључеви показују извесно савршенство у изради. Последњи *подви* у тој врсти јесу лажни кључеви направљени из једне кључне цеви чија се секирица састоји из једног низа малих општрица изрецканих с милиметра на милиметар и свивљивих на њиховом крају. Оне од општрица које зашну о препоне за обезбеду или о грло браве ломе се чисто у заресцима, и, после продуженог напора, кључ усваја облик и потребну дужину да ригла може да игра.

Овај алат, зналачки сложен, као и ђускије од алуминијума, скупоцене са њихове какоће, не употребљавају други до само чувени калаузари; у толико пре усавршено оруђе, као пробојац који покреће мотор помоћу петролеја, средством којег, пре неколико година, неки калаузар начини округлу рупу у каси г. Феранда, мењача из Марсеља, и украде из ње 15.000 динара, или динамитне капсуле помоћу којих, пре неколико месеци, два енглеска *центлмена*, г.г. Џорџ Милер и Тома Едвард, отвореше гвожђем оковане сандуке *Американског Експреса*.

Servus pecus служи се калаузима и *роговима*, или нарочито исеченим кључевима, који се крећу врло лако у унутраш-

њости обичних брера. Пожуримо се рећи да се калаузар ретко служи лажним кључевима.

Је ли затвор браве прост, *на један обрт*, пошто је покушао да обије браву, ако калаузар наиђе на сметњу, он се не зауставља пред *ситницом око једних врата*: он гура левом руком једно крило на горњем крају, изазива зијање, увлачи у жлеб кукаст валауз, дохвата одозго дугме од ригле и вуче га, врши исту операцију на риглу одоздо, и један мало јачи удар плешима чини да ригла искочи из свог лежита. И то је све. Ово је обичан и класичан начин оперисања. (Свршиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

Г. ТЕЈЛОР, ПОЛИЦИЈА СИГУРНОСТИ И ШТАМПА

— ИЗ ГОРОНОВИХ МЕМОАРА —

Превео Драг. Ј. Антула вој. суд. капетан

Неколико дана пре мога ступања у полицију сигурности, лист „Gaulois“ публикова један чланак, који имаде силног утисака, а који сам сачувао, једно због његове занимљивости, а друго због тога што доносаше у изводу, на начин веома живописан, све што се тада писало по другим листовима и часописима:

Једна нова драма

„Јуче по подне, г. Тејлор, шеф полиције сигурности, учинио је посету г. Бесаку, директору позоришта „Château — d'Eu.“ Пошто му се приказао, вешти се полицајац овако изразио:

— Господине директоре, пошто ми служба оставља доста слободног времена на расположењу, ја сам држао за добро, да исто употребим на израду једне драме, која ће, без икакве сумње, донети богатства вашем позоришту.

— Ја ништа боље и не тражим, одговори учтиво г. Бесак.

— Природно је, да сам за предмет исте узео материјал, који сам боље но ико био у стању да обрадим, са потпуном тачношћу коју изискује модерно позориште.

— Добро сте и учинили.

— Моја драма носи наслов: „Историја једног злочина“.

— Врло добро.

— Држим да је некорисно да вам је читам. Довољно ће бити, ја мислим, да вам прочитам само наслове појединих слика, па да је већ примите са одушевљењем.

— Кад се дешава радња?

— Наших дана под г. Грањоном.

— Тим боље. Костим бар неће стати скупо.

— Ја вам рекох, да је комад потпуно натуралистички. У осталом биће боље да чујете....

И г. Тејлор, развијајући рукопис, поче да чита:

Први чин: *Злочин се извршије.*

Други чин: *Полиција истражује убицу.*

Трећи чин: *Убица остаје непроналазим.*

Четврти чин: *Полиција истражује још увек.*

Пети чин: *Убица се дефинитивно спасава.*

Г. Тејлор сави свој рукопис и са тријумфалним осмехом додаде:

— Но, је ли доста трајало?“

Наравно, да ова легенда, као готово све легенде, није била истинита. Г. Тејлор не беше може бити идеалан шеф полиције сигурности; он би без сумње био бољи истражни судија, јер му недостајаше она физичка активност, без које је лов на злочинце немогућ, она необична наклоност и онај артистички нагон, који чини да један полицајац и не постоји, пре но што открије решење проблема, који мора да реши, — па ипак, беше то човек одређених погледа, имајући мноштво врло корисних искустава, те и ако се није много пренаглио у раду, руковао је ипак оштроумно истрагом агената.

Истину рећи, није имао ни среће у служби.

Њему је падао једног истог месеца тако велики број злочина на рад, да му је било немогуће, да их све иследи са истом ревношћу, а, међутим, није имао довољан број подручних му способних агената, ради трагања у свима правцима.

Има доба среће и несреће. Г. Маса имао је у полицији сигурности врло бриљантну владавину. Г. Кин, који га заступи, беше најактивнији и најодлучнији од свих полицајаца, да његови људи говораху: „Њему, истина, недостаје једна рука, ну он је ипак потпуно спретан“. У осталом, не мање му и срећа беше наклоњена.

Доба несреће беше наступило са г. Тејлором, који имахше ту махну, што је био скептик и ни у шта није веровао: ни у денунцирања, ни у анонимна писма, ни у случај. Нема сумње, да према анонимним писмима и њиховим творцима, треба имати и извесно презирање, које заслужују, и ја никад нисам примио ниједну доставу ове врсте, а да се нисам згадио на њену нискост, ну, ипак, полицајац мора себи поставити за принцип то, да је све могуће у области криминалних ствари и да ништа не сме да пренебрегне.

Сећам се добро, када је једног дана г. Тејлор примио једно анонимно писмо ове садржине:

„Господине, ако хоћете да пронађете читаву једну лоповску дружину, дођите у улицу „Boutebrie“, у хотел X. и тамо ће те наћи, у собама те и те господе, две путничке торбе, испуњене сребрним посуђем и разним накитима“.

— Како би било да одемо, упитах ја?

— На што? рећи ће г. Тејлор, слежући раменима. То вам је једна лагарија да се само полиција истрчи. Пошљимо просто једног агента. То ће бити сасвим довољно.

Ипак, навалих живо на њ, покренутом оном врстом предосећаја, нагона, напушења, ако хоћете, које извештава полицајаца да је наишао на траг, г. Тејлор, који беше врло углађен човек, да би ме задовољно, пристаде да узме кола и да пође са мном. Не само што смо нашли те две путничке торбе, већ и читаву једну дружину, звану „la bande de Niort“, од које 18. или 20. чланова бише осуђени на робију.

Најзад, како ћу да кажем, г. Тејлор беше велики цуритапац, одвећ строг за један занат, чији је једини предмет хватање злочинаца, и у коме су смелости неопходно потребне. И после, он никад не беше те среће, које сам ја доцније био, кад не могах ухватити једног убицу — срећу да видим, како исто мирно сам долази у полицију сигурности, ради предаје и затварања!

Још треба искрено да изнесем, да г. Тејлор, бивши тврдоглав у његовим схватањима, ценећи, да обавештења дата новинама могу бити убитачна по криминалне афере, — одбијаше систематски посету од стране новинара. Ови, пак, нису оклевали да му спреме освету, чија моћ беше неоспорна.

Г. Тејлор, који је, као полицијски комесар, имао веома стварних успеха, благодарећи његовом стрпљењу и свестраном проучавању афера, — беше примно место шефа полиције сигурности, тако рећи, са пожртвовањем. Г. Графон, напавши се у забуни, како да замени Кина, беше навалио живо на г. Тејлора, да заузме то место и он најзад понусти.

Ну, он уђе у ово одељење на кеју „des Orfèvres“ са идејама сасвим особеним, а нарочито са унапред скованим непријатељством према новинарима.

На жалост, они су му вратили мило за драго!

Г. Тејлор није хтео причати новинарима своја „наседања.“ Да је пак, то учинио, без сумње би се рекло, да томе беху узрок убице, а не он!

У опште, г. Тејлор беше ђутљивица.

У аџери Пранцинијевој, приликом сусрета са једним новинаром, на басамацима Марије Рењолове, случајно се изрече пред дотичним новинаром, да смо пронашли у ходнику један разбијен свећњак.

— Да нисам и сувише рекао, запита ме г. Тејлор, пошто се новинар удалио?!

Г. Тејлор вам је био од оних, који држе, да аџере судске и полицијске не припадају штампи пре суђења.

Чим ја ступих у полицију сигурности, имах сасвим друкчије схватање. Разумео сам одмах да, било то убитачно или корисно, треба пре свега бити у добрим односима са штампом. Треба бити савремен и по моме мишљењу, један шеф полиције може све да изгуби, ако не да никаквог обавештења репортерима.

Мој заступник г. Кошфер доказује, да је мога мишљења.

Ја нећу ни да говорим овде о ономе малом јаду, који се искуси сваког јутра при читању разноврсног броја јавних листова у којима нас називају неспособнима. Има других, много озбиљнијих, незгода. Ако не кажете ништа новинарима, они ће истраживати сами и како су они сада исто толико многобројни, као и агенти, које шеф полиције сигурности може употребити за једну аферу, и како су готово увек веће интелигенције од дотичних агената, а имају и много више новаца на расположењу, — успеће пре нас, па како неће ухватити убицу, они ће га на овај начин извести, да је дошао тренутак, да се склони на какво сигурно место.

Међутим, ако им кажете све оно, што може интересовати публику — без опасности по истрагу — они се тиме задовоље, срећни што су избегли дуга трчкарања.

У самој ствари, штампа, као и већина других ствари садашњег доба, има своју добру и рђаву страну; она чини и зла, а чини и добра.

Кад приспех у Св. Кантен, ради хапшења Жеомеја, рече ми овај: „да сам четврт часа раније читао „Le Petit Journal“,“ ви ме не би пронашли.“ за то сам ја, опет, читајући у листу „La Lanterne“ о открићу једне лешине у Милери-у, помислио, да то не буде лешина оног извршитеља Гуфеа. Да не бејаш читао дотични чланак, вероватно да наслеђе Гуфеа још не би било отворено.

Не треба никако заборавити, да је организација полиције још рудиментарна. За целу француску још не постоји никаква централизација података. Паркет Лионски не интересоваше аџера Гуфеова, која се збила у Паризу, те не би никад ни помислио да нам достави ма и најмањи податак.

Лако је увидети, да су услуге учињене од стране штампе, у самој ствари веће од незгода, које она причињава. За једног шефа полиције сигурности, ако зна њоме да се послужи, она је моћан помоћник, без сумње каткад и досадан, кога би радо послали до ђавола, али, у ствари, ипак користан помоћник.

(Свршиће се)

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

НАПИСАО Фједор М. Достојевски

Превео с руског Јефта Угричић

П Р В И Д Е О

УВОД

У удаљеним крајевима сибирским, усред степа, брегова или непролазних шума, налазе се овде-онде малене неугледне вароши с једном, многе и са две хиљаде становника, с дрвеним домовима и двема црквама — једном у вароши, другом на гробљу, — то су места, која више личе на боље село у околини Москве, него на варош. У њима обично има сасвим довољно судија, асесора и свега осталог нижег чиновништва. А у

Сибиру је, и поред све хладноће, веома топло служити. Тамо живе људи прости, нелиберални; поредак је старински, сталан, вековима освећен. Чиновници, — који, као што је и право, играју улогу сибирскога племства, — или су тамошњи људи, прирођени Сибирици, или су дошљаци из Русије, већим делом из обеју престоница, намањени већом платом, двогубим путним трошковима и варљивим надама на будућност. Они између њих, који су умели да реше загонетку живота, остајали су готово свагда у Сибиру и са уживањем су се у њој стално настањивали. Доцније беру они богате и слатке плодове. Али други, лакотислени људи, који не умеју разрешити загонетку живота, убрзо се засите Сибиром и с досадом се питају: зашто су тамо и дошли? С нестрпљењем доврше законити рок службе од три године и после тога се

одмах потруде за премештај, враћају се у завичај, грдећи и исмевајући Сибир.

И, они греше: јер не само са службенога него и са многог другог гледишта могуће је у Сибир благовати. Клима је изврсна; има много веома богатих и гоштољубивих трговаца; много ванредно имућних туђинаца. Госпођице цветају као руже и моралне су до крајности. Дивљач лети по улицама и сама иде у сусрет ловцима. Шампањер се пије неприродно много. Ајвар је прекрасан. Жетва је на понеким местима петнаестострука... То је, уопште, благословена земља. Треба се само умети њоме користити. А у Сибиру знају то.

У једној од таквих веселих и собом задовољних варошица, са најљубазнијим становништвом, на које ће успомена остати свагда жива у мојему срцу, наишао сам на Александра Петровића Горјанчикова, на-

сељеника, рођенога у Русији племићем и поседником, који је доцније, за убиство своје жене, осуђен на прогонство у Сибир и десетогодишње робијање, а, по истеку тога времена, смирено и пучујно проводио свој живот, као насељеник, у варошици К. Он је управо био упућен једном оближњем срезу, али је живео у вароши, где је имао могућности да заради колико-толико поучавањем деце. У сибирским варошима се често наплази на учитеље из прогнаних насељеника; њих се тамо не либе. Они предају поглавито француски језик, који је тако неопходно потребан за живот, а о коме у забаченим крајевима сибирским, без њих, не би имали ни појма.

Први пут сам се нашао са Александром Петровићем у кући једнога старога, услуженога и гостољубивог чиновника, Ивана Иванића Гвозђикова, који је имао пет кћери, разнога доба, што су много обећавале. Александер Петровић им је давао лекције, четири пута недељно, по тридесет копејака у сребру за час. Његова ме је спољашност заинтересовала. То је био веома блед и мршав човек у најбоље доба, око тридесет и пет година, омален и болешљив. Свагда је био одевен врло чисто, по европски. Ако отпочнете с њиме разговор, он неће скидати очију с вас, гледаће вас пажљиво, са строгом уљудношћу саслушаће сваку вашу реч, као да би јој хтео проћи у смисао, као да сте му својим питањем задали задатак, или хоћете да испитате у њега какву год тајну, и, најзад, одговори би кратко и јасно, али одмеравајући сваку реч свога одговора у толикој мери, да вас наједанпут подузме некако непријатно осећање, и ви се, на послетку, и сами зарудјете свршетку разговора.

У то сам се време распитао о њему у Ивана Иванића и дознао сам, да Горјанчиков живи безпрекорно и морално и да га иначе Иван Иванић не би узео за своје кћери; али да је страхан одљуд, избегава свакога, изванредно је учен, чита много, али говори веома мало и да је с њиме уопште доста тешко разговарати се. Други су тврдили, да је он потпуно луд, ма да су налазили, да у ствари то није баш тако важан недостатак; да многи од виђених грађана најљубазније предусретају Александра Петровића, да би он, шта више, могао бити и корисним, пишући моје и остало. Држало се, да је од добре породице у Русији, па можда су то чак били и виђенији људи, али се знало, да је још од почетка прогонства упорно прекинуо с њима сваке односе, — једном речи, уди сам себи. А уз то су у нас сви знали његову историју, знали су, да је убио своју жену још у првој години својега брака, убио из љубоморе и сам се пријавио власти (што му је веома олакшало казну). На такве се преступе увек гледа као на несреће, и сваки их сажаљева. Али, и поред свега тога, особенак је овај упорно избегавао свакога и одлазио је међу људе само да даје часове.

Ја спочетка нисам обраћао на њега нарочите пажње, али, и сам не знајући зашто, он ме је мало по мало отпочео занимати. У њему је било нешто загонетно. Разговорити се с њиме није било никако могуће. Он је, до душе, увек одговарао на моја питања и шта више на такав начин, као

да је то сматрао за своју најпречу дужност; али после његових одговора мени је било некако тешко да га и даље распитујем; па и на његов се лицу, после таква разговора, увек онајало некакво страдање и замореност. Сећам се, како сам се једанпут, једног дивног летњег вечера, враћао с њиме од Ивана Иванића. Мени наједанпут паде на памет, да га позовем себи на часак, да попушимо по једну цигару. Не могу да опишем, какав се ужас указа на његовом лицу; сасвим се човек збуни, стаде мрмљати некакве речи без везе и наједанпут, погледавши ме пакосно, одјури на противну страну.

То ме је веома зачудило.

Од то доба, кад год се са мном срео, гледао ме је као с некаквим страхом. Али ја нисам попуштао; мене је нешто вукло к њему, и, после месец дана, без икакво повода, свратим ја сам Горјанчикову. Разуме се, да сам поступио глупо и неделикатно. Он је становао на самом крају вароши, код неке старе грађанке, која је имала болесну, јектичаву кћер, а ова опет ванбрачну ћерку, дете од десет година, лепушкасту и веселу девојчицу. Александер Петровић седео је с њом и учио је читати у тренутку, кад сам ја ушао њему. Кад ме је видео, толико се збунио, као да сам га затекао на каквом преступу. Сасвим се био помео, скочио је са столице и гледао ме разрогаченим очима. Најзад седосмо; он је непрестано и пажљиво пратио сваки мој поглед, као да је у свакоме од њих наслућивао какав год особити тајанствени смисао. Увидео сам, да је био неповерљив до лудила. С мржњом је гледао на мене, и само што не запита: „ама хоћеш ли ти скоро отићи одавде?“ Отпочињао сам с њиме разговор о нашој варошици, о дневним новостима; он је само ћутао и пакосно се смешио; видело се, да он не само што није знао ни најобичније, свима познате варошке вести, него их чак није ни желео знати. Затим сам отпочео разговор о нашем крају и његовим потребама; он ме је слушао ћутећи и тако ме је чудновато гледао у очи, да ме је, најзад, почела гристи савест због нашег разговора. У осталом, умало што га нисам разгрејао новим књигама и часописима; држао сам их у рукама, тек што их бејаш примио с поште, и нудио сам их њему још неисечене. Он баца на њих јудан поглед, али се одмах предомисли и одби понуду, изговарајући се мањим временом.

Најзад, ја се опростим с њим и, кад сам изишао од њега, осетио сам, да ми је са срца спао некакав несносан терет. Мени је било стидно и изгледало ми је изванредно глупо наметати се човеку, који је баш поставио као своју најглавнију задаћу — колико је год могуће даље се склонити од целог света. Али било је учињено, па крај.

Сећам се, да код њега нисам готово никако запазио књига и, мора бити, да су неистинито говорили о њему, да много чита. Па ипак, кад сам у два маха, сасвим доцкан ноћу, пролазио поред његових прозора, опазио сам на њима светлост. Шта ли ради, седећи тако до зоре? Да није писао? А ако је тако, онда шта је писао?

*

Прилике су ме удалиле на три месеца из наше варошице. Кад сам се, већ у зиму, вратио кући, дознао сам, да је Александар Петровић умро с јесени, умро у самоћи и чак ни једанпут није позвао себи лекара. У варошици су на њега готово већ и заборавили. Стан његов био је празан. Брзо се упознам са газдарицом покојниковом у намери да од ње сазнам: чиме се нарочито занимао њен кираџија и да ли није писао штогод? За двадесет копејака донела ми је она читаву котарицу хартија, што су остале од покојника. Баба признаде, да је две свеске већ потрошила.

То је била намрштена и ћутљива жена, од које је било тешко испитати штогод паметно. О своме кираџији није ми могла рећи ништа особито ново. По њеним речима, он готово никад ништа није радио и месецима није отварао књиге нити узимао пера у руку; зато је по читаве ноћи ходао горе доле по соби и све је нешто мислио, а покадшто је и говорио сам са собом. Причала је још, да је веома заволео и врло миловао њену унуку Кађу, нарочито од онога часа, кад је дознао, да је зову Кађом, и да је о Св. Катарији сваки пут одлазио у цркву и неком давао парастос. Гостице није могао да трпи; из куће је излазио само да поучава децу; чак је и њу, старицу, гледао попреко, кад би она, једанпут недељно, долазила, да ма и најмање приборе по његовој соби, и за све три године готово никада није с њоме говорио ни једне речи.

Упитао сам Кађу: сећа ли се својега учитеља? Она ме је погледала ћутећи, окренула се зиду и заплакала. Дакле је тај човек ипак могао приволети кога год, да га љуби.

Однео сам његове хартије и цео сам их дан прибирао. Три четвртине од ових хартија били су празни, незначајни листићи или ученичка вежбања с прописима. Али је ту била и једна свеска, приличнога обима, ситно исписана и недовршена, може бити забачена и заборављена и од самог аутора. То је био опис, ма и без свезе, десетогодишњег робијања, које је издржао Александар Петровић. Местимиче се то описивање прекидало каквом другом приповетком, некаквим чудноватим, ужасним успоменама, набацаним неједнако, грчевито, као по неком нагону. Ја сам неколико пута прочитао те одломке, и готово сам дошао до убеђења, да су писани у лудилу.

Али заточенички записци — „Сцене из Мртвог дома,“ — као што их он сам назива негде у своме рукопису, учинили су ми се ипак занимљиви. Сасвим нови свет, до тада невиђен, чудноватост понеких факата, неколике особите примедбе о пропалим људима, — заинтересоваше ме и ја сам прочитао што-шта с радозналешћу. Разуме се, да се ја можда и варао. За пробу узимам спочетка две-три главе, па нека пресуди публика...

I.

МРТВИ ДОМ

Наша се тамница налазила на крају тврђаве, уз сам бедем. Деси се, да погледаш кроз пукотине од оградe на свет Божји: не би ли бар штогод угледао? —

и ништа не видиш сем крајичка неба и високи бедем, обрастао у корову, а позади и спреда по бедему и дању и ноћу ходају стражари; и онда помислиш, да ће проћи читаве године, а ти ћеш исто тако провиривати кроз пукотине од оградe и спазити исти овај бедем, исте овакве стражаре и овај малени крајичак неба, не онога неба, које је над тамницом, него другога, далекога, слободнога неба. — Представите себи велико дворште, две стотине корака дугачко и стопедесет широко, све ограђено унаоколо, у виду неправилнога шестоугаоника, високом оградом, то-јест, плотом од високих стубова, који су заривени доњим крајем дубоко у земљу, боковима чврсто један уз други приљубљени, учвршћени попречним гредицама, а горе на врховима, заоштрени. Ето, то је спољна ограда тамничка. На једној страни оградe су саграђене јаке вратнице, које су увек затворене, и које свакад, дању и ноћу, чувају стражари; оне су отворене само кад је требало изводити људе на рад. Иза тих вратница био је светао, слободан свет, живили су људи, као и све остало. Али с ове стране оградe о томе су свету размишљали, као о какој невероватној бајци. Овде је био особити свет, који ни чему није био сличан; ту су били нарочити закони, нарочита ношња, особите нарави и обичаји, и, за живота још, мртви дом; живот — као што га нигде нема, па и људи необични. И, ето, тај особити кутак намеран сам да опишем.

*

Чим уђете кроз ограду, видите у дворшту неколико зграда. С обе стране широкога унутрашњег дворшта пружају се две дуге приземне грађевине од балвана. То су станови осуђенички. Ту живе осуђеници, размештени по редовима. Затим се, у дубини ограђенога простора, налази још једна оваква грађевина од балвана: то је кујна, раздељена на два одељења; даље још једна зграда, у којој су под једним кровом подруми, амбари и појате. Средина дворшта је празна и сачињава раван, доста велики простор. Ту се врстају осуђеници, врши се прегледање и прозивање јутром, у подне и увече, а покадшто и неколико пута на дан, што је зависило од сумњичења чувара и њихове вештине да брзо броје.

Унаоколо, између зграда и оградe, остаје још доста велики простор. Овде, иза зграда, радо шетају у време кад се не ради, склоњени од свих очију и предани чисто својим мислима, понеки од осуђеника, који су по природи својој мрачнији и више воле самоћу. Срећући се с њима за време таква ходања, волео сам да се загледам у њихова мрачна, жигосана лица и да погађам, о чему ли мисле. Био је један прогнанин, чије је најмилије занимање, у слободно време, било, да броји стубове на оградe. Било их је хиљаду и пет стотина, и сви су му служили као бројеви и знаци. Сваки му је стуб означавао дан; сваки је дан одрачунавао на једном стубу и на тај начин, по заосталом броју неодрачунатих стубова, могао је јасно видети, колико му још дана остаје да проведе у тамници до краја казне. Искрено се радовао, кад би довршио ма коју страну шестоугаоника.

Много му је још година ваљало чекати, али је у тамници било доста времена, да се човек научи стрпљењу.

Једанпут сам видео, како се опраштао са друговима један осуђеник, који је провео на робији двадесет година, и најзад, одлазио у слободу. Било је људи, који су памтили, како је он ступио први пут у тамницу, млад, безбрижан, немислећи ни на свој преступ, ни на своју казну. Сад је излазио као сед старац, с мрачним и тужним лицем. Ту тећи је обишао свих наших шест казамата. Улазећи у сваки од њих, молио се пред иконом и затим се дубоко клањао друговима, молећи их, да га не спомину по злу.

Сећам се такође, кад су једном некога осуђеника, некадашњег имућног сибирског мужика, позвали пред вече на капију. На по године пре тога био је добио вест, да му се некадашња жена удала, те се веома растужио. Сад је она лично дошла до тамнице, изазвала га је и дала му милостињу. Разговарали се два-три минута, обоје заплакали и опростили се за увек. Видео сам његово лице, кад се враћао у затвор...

Јест, у овом месту је било могуће научити се стрпљењу...

Кад се смркавало, нас су све водили у казамате, где су нас затварали за целу ноћ. Мени је увек било тешко враћати се с дворшта у наш казамат. То је била дуга, ниска и загушљива одаја, тамно осветљена лојаним свећама, с тешким мирисом, који је гушио. Сад не разумем, како сам у њој проживео десет година. Поставља ми је била од три даске; то је био сав мој простор. На таквим постављама је било само у нашој одаји размештено тридесет људи. Зими су затварали рано; ваљало је чекати по четири сахата, док сви не заспе. А дотле — ларма, вика, кикотање, псовка, звука ланаца, запара и чађ од лампе, обријане главе, жигосана лица, дроњаво одело, све — што је ружно и срамно... јест, ал је човек жилаво створење! Он се свему привикне, и, ја мислим, да му то и јесте баш најбоље његово опредељење. (Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

I

Један писар општински доставио нам је овакав случај:

Суд општине Н. пресудом својом осудио је извесно лице на основу § 327 тач. 1. и 359 тач. 3 кривичнога закона на пет дана затвора за *недолазак на позив* и за *опорочавање власти*.

Кривица осуђеног, вели, била је доказана рефератом кмета и признањем осуђенога да је примио позив, па није хтео доћи (§. 34. и 35. полицијске уредбе).

Чим је изрекао ову пресуду, општински је суд одмах осуђенога лишио слободе по §. 15. и 16. полицијске уредбе, не остављајући га у њој ни она три дана за која има права по истом законском пропису да се жали на ту пресуду, и спровео га среској власти да ту осуду издржи на раду при среској економији.

Кад је, вели, среска власт примила осуђенога, у место да га подвргне издржавању осуде, она га је пустила у слободу, и вратила спроводни акт општинском суду, тражећи да јој се пошљу акта и пресуда на размотрење и ако није било никакве жалбе.

По тој наредби општински је суд поступио и акта и пресуду послао. А тек сутра дан, по том, примио је и жалбу осуђенога; па је њу накнадно послао срескоме начелнику.

Добивши тако жалбу, акта и пресуду по овој ствари, срески начелник поништио је ту пресуду са разлога што, вели, кривица осуђенога *није доказана* —

Писар тај сад пита: чија је радња овде правилна — да ли суда општинскога или начелника среског?

На то питање ми му одговарамо ово:

Ако је доиста заклети кмет сам, својим ушима, чуо да је дотични говорио противу власти или њених поступака такве речи које се по општем појму сматрају као опорочавање, и ако је тај кмет све то јасно и одређено изложио у своме реферату, а међу тим није било јачих доказа, који би противно тврдили, — онда се тај такав исказ његов има сматрати као *потцун доказ* по §. 35. полицијске уредбе, и ту онда не може бити речи о *недоказаној кривици*, нити разлога за ништење пресуде на тој основи.

Исто тако, *потцун* је доказ по §. 34. полицијске уредбе и признање осуђенога да је примио позив, па није хтео на њ доћи. Те и у овом случају није могла бити пресуда поништена само са тога разлога као да кривица ова није доказана.

Али има нешто друго што треба замерити овој пресуди општинскога суда. А то је ово:

Прво, нестрпљивост и брзина којом се општински суд пожурно да ову своју пресуду изврши, и да осуђенога лиши слободе, не чекајући да та пресуда његова постане извршном. Истина, у предпоследњем ставу §. 15. и 16. полиц. уредбе казано је да се „осуде изречене по званичној дужности могу одмах извршити;“ али *не морају*. А кад не морају, за што онда бити толико нестрпљив и доводити у сумњу своју непристрасност, не дајући човеку ни оно времена које му закон даје да употреби право жалбе? Ово је требало учинити у толико пре, што се, *по правилу*, осуде одмах извршују само крађивцима, слугама, скитницима и лицима из других места.

Друго, по §. 312. ставу другог кривичнога закона „на затвор с радом могу се осуђивати само скитнице, слуге, слушкиње, шегрти и надничари,“ а никако и људи домаћини као што је у овом случају учинио овај општински суд.

И да је срески начелник пресуду ову на овој основи задржао од извршења и даље поступио по §. 17. полицијске уредбе, који је и данас у важности, онда би таква радња његова била потпуно правилна.

II

Други опет општински писар износи овај случај:

„Одбор школе Н. на предлог управитеља школског, казнио је Н. Н. са 6-60 динара због непињања детета у продужну школу. Оволика казна постигла је, вели, овога човека за десет изостанака што их је његово дете учинило.“ Па пита: је ли ова казна умесна, или није?

Наш одговор:

По члану 34. закона о Народним Школама Министар Просвете одређује, *према извесним приликама*, којих ће се дана радити у којој продужној школи. Сигурно ће постојати такво Министрово наређење и за ову школу.

Међу тим по члану 20. закона о Народним Школама казни се *јачки родитељ* за првих десет изостанака, које би његово дете учинило,

опоменом, а после за сваки даљи изостанак по 20. п. динар.

Као један изостанак сматра се једно пре подне, или једно после подне. Дакле једнога дана може ђак учинити само два изостанка.

По томе, ђак чиј је родитељ кажњен са 6-60 дин. требао је да има 43 неоправдана изостанка; а толико изостанка могао је учинити за $21\frac{1}{2}$ дан.

Ако је, дакле, ова продужна школа радила недељом и четвртком цео дан, као што је прошле године скоро свуда било, онда је ђак овај могао учинити 43. изостанка само тако, ако никако није ишао у школу, два месеца и три недеље. дана.

Нема ли, пак, он потпуно 43. неоправдана изостанка, онда је казна оца његова у 6-60 дин. незаконита.

На питање једног полицијског писара о томе: да ли, осим уредбе о мехамама и кафанама, постоје још какви прописи и наређења за издавање личних механских и кафанских права, ми му у место нашег одговора — саопштавамо о овој ствари распис Господина Министра унутрашњих Дела од 13. децембра 1890 године ПМ 20851 СМ 9020, упућен свима полицијским властима, који од речи до речи гласи овако:

«Поводом тога, што су се дешавали случајеви, да су поједина лица тражила па и добијала лично кафанско или механско право, а међу тим су била заражена приљепчивим болестима, нарочито сифилисом, и што се дешавало, да су опет нека лица и после добивеног личног права добила овакву заразну болест, па се тако стварала могућност да се у њиховим радњама веома лако и брзо зараза шири и преноси на друга лица, која у те радње долазе ради преноћишта и подмиривања својих личних потреба у јелу и пићу, — нашао сам за потребно, у интересу очувања народног здравља на основу члана 23. тач. 1. чл. 33. закона санитетског, тач. 1. §. 27. закона о централној управи §. 17. уредбе о мехамама и §. 7. додатка овој уредби, о кафанама, препоручујући — да од сада при давању механског и кафанског личног права, као и права привременог механисања, обрати озбиљну пажњу на то: је ли молитељ здрав од какве заразне болести, и да ником не даје овако право, ко од државног лекара не поднесе уверење: да нема никакве заразне болести, а нарочито сифилиса.

Ако је уверење раније издато, власт ће давање права условити прегледом лекарским и његовим резултатом пред непосредним отварањем радње.

Исто тако власт полицијска ће по основи поменутих законских наређења и §. 5. 21. и 24. додатка уредби о мехамама, а с обзиром и на §. 22. уредбе о мехамама и забрањивати употребу и вршење личног механског и кафанског права сваком, за кога се лекарским прегледом утврди, да је он или његова породица, ако ту живи, заражена приљепчивом болешћу. Ово забрањивање вршења личног или механског права има трајати до оздрављења, што се такође има констатовати лекарским прегледом, а послуга се мора одмах уклонити ако је заражена. Све ово надежна власт чиниће решењем нарочитим. За здравље (од заразне болести) одговара газда који лично право има.

Окружни и средњи лекар дужни су при обилажењу округа и среза и иначе, такође обра-

ћати јаку пажњу на здравље кафеџија и механџија, а по дужности предузимати и сам преглед, где год приметите сумњивост или могућност заразе, па о томе извештавати надзорну власт.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

На дан 9. јуна прошле године, при чаши ракије у једној ониској кафаници у Нишу, три побратима уговорише, да још исте ноћи оду у — «лов на шљуке»

Што рекоше то и учинише.

Побратим Васа Стојановић, који према потреби има још два презимена Нисић и Крстић, оде сам на једну, а побратими Јован Петровић — Босанац и Миливоје Боровић на другу страну.

Уговорено би где и да се састану, кад се из «лова» врате.

Васа је ушао (преко тарабе) у авлију кафане «Шумадије» и тамо у кујни «уловио» неке старе телалске ствари циганина Османа Балића, а Миливој и Јован завише у «Христини» улицу, где прво уђоше — разуме се преко плота — у авлију Александра Паскаревића машиновође. Ту на брзу руку улове 1 женски шал, 1 флазелу кошуљу, 1 детињу крагњу и 1 јастучну навлаку. Затим, убу — преко плота — у суседну авлију Миладина Стефановића, жељезничког кондуктера, и код њега «улове» једну гуску, али заклану и очишћену, која је висила на ченгелу испред куће.

Незадовољни овим ситним «ловом» продуже даље и на изговорни начин уђу у авлију г. Николе Чохаџића, порезника, рачунајући да ће ту бити много бољег лова, управо газдинског. Побратим Миливој уђе у кућу, наравно кроз прозор, да тамо лови, а побратим Јован остане у двориште да чува и да мало позабави пса који би им могао «лов поплашити.»

Али, како оно рече наш народ, «где је среће ту је и несреће;» таман наши «ловци» потоварише «лов» а кујни газда г. Чохаџић, који се беше те вечери мало задржао у вароши, труп, па у авлију! «О, мора да га је сами ђаво послао,» рекао је доцније Јован у једној прилици.

Ненадним упадом г. Николеним настаде читав лом од трке и пуцњаве плотова. Наши красни ловци напустише сав лов (сем гуске) и у дивљем бегству уз тутњаву и ломљаву преко плотова ишчезоше у помрчину. Побратиму Јовану том приликом десио се и тај малер, да се при прескакању плотова стропоштао у некакав бунар, одакле се чудним случајем и тешком муком срећно извукао и даље одјездио.

На уговореном месту, на путу идући за Мрамор, још исте ноћи састаше се сва три побратима здрави и читави, само Јови мало одрљена колена, мало науцкла глава и два ребарца мало угњечена. Али «здравље боже,» рече му побратим Миливој «на псу рана, на псу и зарасла.»

Огладнели од тешкога рада и «штрапаца» решише да сврате у оближњу сеоску колебу да тамо зготове вечеру. На брзу руку наложише ватру, направеше ражањ, на који натакоше уловљену гуску и у име Бога отпочеше на смену окретати је према ватри. Милина беше гледати распаљену ватру и слушати пуцкарање дрва од сувога грања. За мало и гуска поче све више да жути, а мирис од пецива беше тако идеалан за огладнеле побратиме да им је вода пљунгала из уста.

Док је гуска полако постајала печење, дотле су побре причале утиске из «ловачког» живота. Побратим Јован је у најживљим бојама описивао своју невољу у бунару и начин, како је из овога спасао и себе и гуску, — ту исту што се сад тако лепо почела да румени на ватри, — а побре му изјављиваху час саучешће час опет похвалу на присебности и издржљивости.

Напољу отпоче ђарлијати поветарац, који с времена на време кроз отвор расносаше пухор са ватре. Побратими се беху ућутали; сваки је по нешто за се мислио; али погледи? — они се беху зауставили свима на један исти предмет — на већ скоро испечену гуску.

Васа први прекиде ћутање.

— Да је тај ваш, кондуктер паметан човек, он би поред гуске окачио о ченгел и букавију вина, зар после оваке красне гуске да пијемо воду?

— Море да онај проклети порежџија још за мало не дође било би сутра доста пара, а и ја не би видео бунар, одврати Јова.

— Ти Васа бре немаш места да «примећаваш» за вино, јер да си ти паметан, како поћас ниси имао «малери,» ти би донео нешто боље од ове циганске старудије, које ништа не вреде.

— Море остави се сад препирке — рече Васа да поправи ствар — него деде да скинемо ову гуску, сва се већ раскокала, да је смажемо, треба после мало и да проспавамо... Будите срећни, што сте се избавили од потере.

Последње речи побратим Васине пренеше побратима Јову са мислима на догађај у бунару, и он се сав стресе при помисли да је тамо могао остати мртав. Да би разагнао те црне мисли он одмахну руком и тек што гласно узвикну: «Где је несрећа ту и среће има,» а кроз опшкринута врата промоли се једна дугачка пушчана цев. И скоро у истом тренутку загрме крупан храпави глас пољског чувара: — Предајте се!

За магновење ока, гуска паде у жар, од чије масти букну пламен, који у мал што не запали колебу. Сви побратими запрепаћени погледаше у незнаног госта који дивљим погледом у њих стрељаше.

— Напред, лукежи једни! викну строго да им се крв почела од страха ледити.

Као младе невесте са покуњеним посевима сви троје пођоше мирно један за другим, а за овима чувар са запетом пушком.

Сутрадан из општинске суднице буду спроведени у начелство нишко везаних руку и са о врату окаченим стварима циганина Османа.

Нишом прођоше као кроз шибу, јер кроз све улипе нишлица деца дочекаше их и испратити са „Уа, уа!“

А побратими шапатом између се утврдише: да више никад никакав посао не предузимају фаталног *девето*г датума.

Сва ова три коцкара бегали су већ из призора. Ако би наступило исти случај, који они јамачно жељно очекују, ми им доносимо слике са личним описом ради олакшице полицијским органима при хватању.

1. **Васа** је родом из Бујановца у Турској, нема му више од 18 година, висок 1-67 м., црномањаст, косе црне, очију црних, ушију малих; има на десном два, а на левом образу један младеж; говори крупно, више десне обрве има један ожиљак.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Николу — Јована Томића, Маринка Раденковића и Стојана Миловановића, скитачке цигане, тражи начелство окр. крушевачког актом својим од 30. децембра пр. год. Бр. 13483, јер по изреченој пресуди крушевачког прв. суда од 23. Марта пр. год. Бр. 6888, а која се на извршењу код начелства ср. трстеничког налази, имају да издрже по две године робије и две године полицијског надзора Никола је смеђ 40 година, висок и крупан, браду брије, Михајло је стар 30 год., висок, црномањаст, браде и бркова риђи, Стојан стар 20 година, висок, сувоњав плав, нађене треба спровести начелству окр. крушевачког, или управи гр. Београда с позивом на Бр. 35730.

Спасоја Тајкића макецију оvd. из Старе Србије тражи кварт Савамацки актом својим 10195. Спасоје још 23 децембра отишао пр. год. незнано где од свог брата Настаса Николића ашчије оvd. и није се вратио до данас. Спасоје је стар 37 год., раста средњег, црномањаст, у опште правилан. Нађеног спровести управи гр. Београда с позивом на Бр. 35729.

Антонa Бека, лађарског момка код Косте Гојковића оvd. каф. тражи кварт Савамацки од 29. децембра пр. год. Бр. 10233. Антон је 6 децембра око 6¹/₂ часова у вече изашао из лађе, која је била привезана уз Савску обалу, и незнано куда је отишао, па се није никако ни вратио. Антон је стар 23 година, раста омаљеног, у опште црномањаст, главо нем, на себи је однео гаће и кошуљу, нађенога треба спровести управи гр. Београда с позивом на Бр. 35755.

Живка Вићентијевића, земљоделца из Гараша, тражи начел. окр. крагујевачког актом Бр. 20.400. Живко је ноћу између 19. и 20. децембра пр. год. нестало, и сумња се да није он убијен и где прикривен. Живко је стар 32—33 године, раста средњег, црномањаст, сув, у одећу сељачком, на глави има шубару. Нађеног треба спровести или начелнику или Управи с позивом на Бр. 35.804.

Мијајла Јанића оvd. лебара родом из Кичева, тражи кварт Палидулски актом Бр. 11764. Он је кажњен пресудом истог кварта на 10 дана затвора или 50 динара новчано, па да би осујетио ову казну, он је отумарао незнано где. Он је стар 37 година висок, добро развијен, бркова смеђих великих. Очију смеђих, образа сувих и округлих, нос правилан, обрва смеђих. Од одећа има на себи: полован зимски капут, у боји, при, грао панталоне, на глави шубару а на ногама ципеле. Нађеног треба спровести Управи с позивом на Бр. 178.

Вучка Љубеновића земљоделца из Стубла ср. Јабланичког тражи прв. суд Лесковачки актом Бр. 18998. Вучко је стављен под суд и у притвор због више утаја у званичној дужности, које је извршио као председник општине, суд га је пустио у слободу на јемство, али је он слободу злоупотребио, јер се није могао до сад пронаћи. Нађенога треба спровести прв. суду лесковачком или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 401.

Животу сина Милана Ђ. Лукића из Кусатка, који је 5. ов. м. побегао од куће свога

оца одневши 20 динара, тражи његов отац. Живота је стар 17 година, од одећа има на себи: гунче и чакшире од сељачког сукна, на ногама ошанке а на глави шубару, раста је средњег, косе црне од особених знакова нема никаквих. Нађеног треба спровести суду општине кусачке с позивом на Бр. 19. или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 693.

Милана Сарића и Арсенија Милиновића Гуџића из Пилатовића тражи начел. окр. Рудничког актом Бр. 17170, с тога што се имају узети на кривични испит због крађе стоке и других ствари, но сад им се незна места становања. Милан је стар 21 годину, сувоњав косе смеђе од одећа носи памуклију и зубун од црног сукна, беле пеленгире.

Арсеније је стаса средњег стар 20 год. у лицу црномањаст носав. Они су оба врло опасни крадљивци. Нађене треба спровести начелнику окр. Рудничког или Управи гр. Београда с позивом на Бр. 555.

Драгутина сина Стевана Симоновића продавац ужичких производа, тражи кварт варошки актом Бр. 256., који је пре 3—4 дана отумарао незнано куда. Он је стар 19 год., омаљен, добро развијен, лица широког, носа обичног, косе црне, обрва црних, уста обичних, на једној носдрви има белегу од неке ране из детињства, црне мале бркове, на себи од одећа имао је црно — празнично, и грао иберцигер. Кад се пронађе треба известити Управу града Београда с позивом на Бр. 847.

НА ЗНАЊЕ

Г. Владислав — Влајко — Павловић, оvd. трговац члан фирме „Анастас Павловић,“ нестало је — изгубио се 20. децембра пр. год. и за њ се ништа незна где је и шта је, с њим било.

Он је стар 39 год., средњег је раста, црномањаст, нун, угојен, врло мале браде у шницу, бркова танких средње дужине, косе кратко шпашане, и врло мало проседе, чепа ниског, очију црних и на први поглед чини се да је разрок, — али то није — од одећа имао је на себи: црни зимски капут, плавкасто одело — анцуг — капут сако, до снаге је имао јегерову кошуљу и гаће, белу кошуљу и гаће са монограмом „В. П.“ чарапе вулене бордо боје, око врата краватну бордо боје; на глави мешир полуцилиндер пенељаве боје, а на ногама обичне безец ципеле.

Моле се власти да г. Влајка потраже и протрагају да ли ће што год о њему сазнати па шта се буде дознало да јаве Управи гр. Београда с позивом на Бр. 35496.

ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

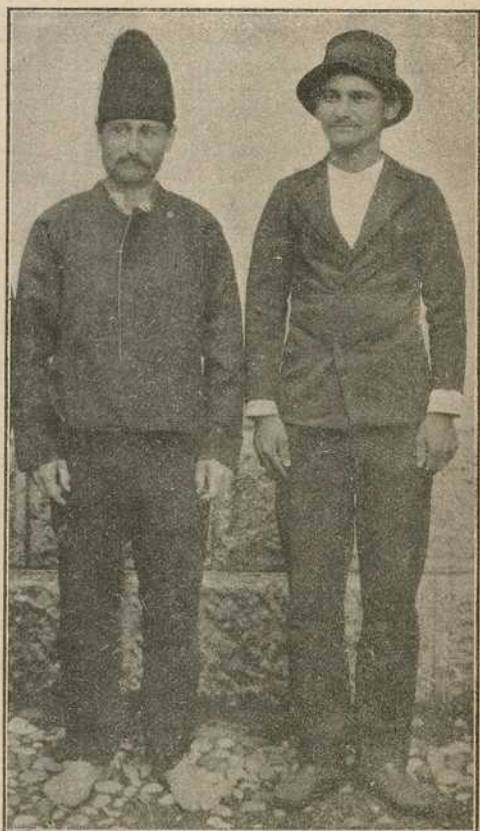
Читалачкој публици скрећемо пажњу на роман „Записници из мртвог дома“ од Федора Достојевског, који од данас почиње излазити у нашем листу.

Као што је писац овога романа због истог постао знаменит у целом образованом свету, тако исто и роман овај спада у ред првих у светској литератури, због чега је до сада већ преведен на свима језицима.

Миливој, (који је при првом испиту за-
гао да је Тодор Пејковић из Челипека у Тур-
ској) родом из Подунавца ср. жичког, има му 22
год. висок 1.68, очију
граорастих, косе црне
браде мале, на левом
образу и више леве
обрве има белега од
удара; кад говори сме-
је се искези зубе. Он
је војни бегунац. Као
регрут послат је био
из команде (из Кру-
шевца) у Нишки Па-
стеров завод на ле-
чење одуједа беснога
пса. По оздрављењу
упућен је у команду,
али он у исту није отишао, већ се скитао по
вашарима, и продужио свој ранији занат, сече-
ње кеса. Од како је притворен већ је два пут
бегео.

Васа

Јован

Миливој

3. **Јован** је родом из Брчке у Босни; има му 41 год. плав, очију плавих, бркова плавих, косе црне, обично се брија али кад пусти браду она му је смеђа и радо је пиша округлу. Ма да је већ у зрелим годинама, он се врло радо дружи са малолетним кесарошима. Тиме хоће у тежим кривичним делима њих да подмете, те да се извршена кривица закљони за њихово малолетство.

Сликао их је и личност им описао г. Милорад К. Јовановић, писар ср. жуцког, који је и раније више пута ревносно у овом правцу чинио услуге нашем листу и полицијској служби.

Н. Димитријевић.

Садржај: I. Стручни и научни део: 1) Неколико напомена, о организацији општин. власти с обзиром на начело самоуправе; 2) Казаштво. — II. Поучно забавни део: 1) Г. Тејлор, полиција сигурности и штампа; 2) Записници из мртвог дома. — III. Поуке и обавештења. — Из Полицијског албума — IV. Службене објаве: — Порукe и одговори уредништва.